

HUMANITIES INSTITUTE
Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

Zaman Uçar / Mezgil Uchat (1947) *Aalı Tokombaev (1904-1988)*

Kaynak: Tokombaev, Aalı. Küünün sırrı: Povestter cana angemeler [*The Secret of the Melody: Novellas and Short Stories*]. Bişkek: Biyiktik, 2010. 373 s.

GENEL BILGI

Yazar

Aalı Tokombaev (1904-1988), modern Kırgız edebiyatının ve düşünce dünyasının en önemli figürlerinden biridir. İşte Tokombaev'in yaşamı ve edebi kariyerine dair akademik ve akıcı bir özet:

Eğitim ve Mesleki Kariyerin İlk Yılları

Aalı Tokombaev, 1904 yılında Kemin ilçesine bağlı Kayıngdı köyünde dünyaya geldi. Eğitim hayatına 1922 yılında Taşkent'teki Sovyet Parti Okulu'nda başladı; ardından 1923-1927 yılları arasında V.I. Lenin adını taşıyan Orta Asya Komünist Üniversitesi'nde yükseköğrenimini tamamladı. Meslek hayatına 1927'de, o dönem yeni bir idari birim olan Çüy ilçesinin halk eğitimi departmanı başkanı olarak adım attı. 1927-1929 yılları arasında Kızıl Kırgızistan gazetesinin editörlüğünü yürüttü. 1930-1931 yıllarında ise Moskova'daki Merkezi Yayınevi'nde Kırgızca bölümünün editörü olarak görev yaptı.

Kurumsal Liderlik ve Akademik Çalışmaları

1931 yılından itibaren Kırgız Devlet Yayınevi (Kırgızmambas) genel yayın yönetmenliğini üstlenen Tokombaev, 1934-1949 yılları arasında Kırgızistan Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürüttü. Bu süreçte aynı zamanda Sovyet Kırgızistan dergisinin genel yayın yönetmenliğini ve SSCB Bilimler Akademisi Kırgız şubesine bağlı Dil, Edebiyat ve Tarih Enstitüsü direktörlüğünü üstlendi. 1955-1956 yıllarında mizah dergisi Çalkan'ın genel yayın yönetmenliğini yaptı. Ayrıca 1962-1978 yılları arasında yayımlanan dokuz ciltlik Kısa Edebiyat Ansiklopedisi'nin Kırgız edebiyatı bölümlerine temel teşkil eden katkılar sundu.

Siyasi Baskılar ve İtibarının İadesi

Stalin dönemi tasfiyeleri sırasında milliyetçilik, "Sosyal-Turan Partisi" üyeliği ve Japonya lehine casusluk gibi asılsız iddialarla suçlanan Tokombaev, Kasım 1937'den Haziran 1939'a kadar hapis yattı. Bu dönemde yayımlanmış tüm eserleri imha edildi. 4 Haziran 1939'da serbest bırakılan yazarın itibarı, ölümünden sonra 1988 yılında resmi olarak iade edildi (rehabilite edildi). 2007 yılında ise anısına; nesir, dramaturji, şiir ve gazetecilik alanlarındaki üstün başarıları onurlandırmak amacıyla kendi adını taşıyan bir ulusal edebiyat ödülü ihdas edildi.

Edebi Mirası ve Başarıları

Tokombaev'in "*Ekim'in Geliş Vakti*" adlı şiiri, 7 Kasım 1924'te Kırgızistan'ın ilk gazetesi olan Erkin-Too'nun ilk sayısında yayımlandı. İlk şiir derlemesi Lenin Hakkında (1927), daha sonra genişletilerek 1936'da Lenin adıyla yeniden basıldı. Eserleri Rusça, Ukraynaca, Kazakça ve Özbekçe gibi pek çok dile çevrildi; kendisi de Samuel Marşak ve Abay Kunanbayev gibi isimleri Kırgızcaya tercüme etti. Kırgız SSR Devlet Marşı'nın yazarlarından biri olan Tokombaev, *Şafaktan Önce (Tang Aldında)* adlı romanıyla 1967 yılında Toktogul Devlet Ödülü'ne layık görüldü. 1934'ten itibaren SSCB Yazarlar Birliği üyesi olan sanatçıya, 1945 yılında "Kırgız SSR Halk Şairi" unvanı tevdi edildi.

Eser

Zaman Uçar (Mezgil Uçat) adlı novella, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından, 1947 yılında kaleme alınmıştır. Eser, daha sonra farklı dillere çevrilmiş ve Kırgız edebiyatının sınırlarını aşarak geniş bir uluslararası tanınırlık kazanmıştır. Kırgız edebiyatı geleneği içinde en önemli ve başarılı novellalardan biri olarak kabul edilen bu eser, özellikle sanatsal derinliği ile dikkat çeker. Aynı zamanda Kırgız güzel sanatlarının ilk profesyonel ressamı olan Gapar Aitiev'in hayatını ve yaşam deneyimlerini yansıtmaları bakımından da önemli bir biyografik ve kültürel değer taşır.

Arka Plan

Hikâye biyografik niteliktedir. Baş karakter Japar, Kırgız ressam Gapar Aitiev'den esinlenerek oluşturulmuştur. Japar'ın babası Aitike ise Aitiev'in gerçek babasını yansıtır. Novella yazılırken yazar, Gapar Aitiev ile birçok kez görüşmüş; onun çocukluğu, ailesi, yaşadığı zorluklar ve sanatsal gelişimi hakkında doğrudan bilgi edinmiştir. Ayrıca arşiv ve belgesel kaynaklardan da yararlanmış, muhtemelen taslak metinleri de prototiple paylaşmıştır.

Gapar Aitiev (1912–1984), Kırgızistan'ın ilk profesyonel ressamı ve ulusal güzel sanatların kurucularından biridir. Oş yakınlarındaki Toloykon köyünde doğmuş, 1935–1938 yılları arasında Moskova'da Nikolay Krymov'un atölyesinde eğitim almıştır. İkinci Dünya Savaşı sırasında cephede görev yapmış, 1943'te yaralanarak geri dönmüştür. Zorluklara rağmen "Cepheden Mektup" (1943), "Pamuk Toplama" (1944) ve "Kayıklar" (1947) gibi önemli eserler üretmiş; günlük yaşamı ve doğayı başarıyla yansıtmıştır.

Daha sonra portre ve peyzaj alanında önde gelen bir sanatçı olmuştur. "Kırgız Denizi – Issık Göl" adlı eseriyle 1967 yılında Toktogul Devlet Ödülü'nü kazanmıştır. Ayrıca kamuya açık sanat ve mimari süsleme çalışmalarına da katkı sağlamıştır. Bu novella, yalnızca onun yaşamını değil, aynı zamanda 1930–1950'li yıllarda Kırgız Sovyet aydınları ve sanatçılarının oluşum sürecini de yansıtmaktadır.

KIŞILAR

Japar – Baş karakter; ressam Gapar Aitiev'den esinlenerek oluşturulmuştur, yoksulluktan gelen ve zamanla sanatçıya dönüşen bir figürdür

Aitike – Japar'ın babası; hayatta kalma mücadelesi veren yoksul bir emekçi, oğluna derin sevgi ve koruyuculuk duyan bir baba figürüdür

Mamas – Yatılı okul öğretmeni; savaşta oğlunu kaybetmiştir, Japar'ı kendi çocuğu gibi görür ve ona şefkatle mektuplar yazar

Uzak – Japar'ın arkadaşı; savaş sonrası dönemde Japar'ın değişen ve tuhaf davranışlarını fark eder, onun ruh hâli hakkında endişe duyar

Abdybek – Japar'ın arkadaşı; onun içsel çatışmalarını ve duygusal dünyasını anlamaya çalışan, empatik bir karakterdir

Semen Chuykov – Gerçek hayatta Frunze'de yaşamış ünlü Kırgız ressam; Japar'ın sanatsal yeteneğini destekler ve gelişimine katkı sağlar

Vera – Moskova'daki sanat öğrencisi; Japar'ın yaratıcı mücadele sürecinde ona destek olan, onu cesaretlendiren nazik bir karakterdir

Natasha – Öğretmen; Japar'ın sanatsal yeteneğini erken fark eden ve onun gelişiminde önemli rol oynayan ilk destekçilerden biridir

ÖZET

Hikâye, Japar ile babası Aitike'nin iş, yiyecek ve hayatta kalma umuduyla çıktıkları yolculukla başlar. Kokand'a ulaştıklarında yorgun ve açtırlar; Rabat Kapıları'nda yardım bulmayı umarlar, ancak sert bir reddedilişle ve soğuk bir muameleyle karşılaşılır. Kimse onlara gerçek bir destek sunmaz.

Aitike, oğlunu doyurabilmek için dilenmek ve her türlü ağır işi kabul etmek zorunda kalır. Yaşadığı yoksulluğa ve aşağılanmaya rağmen, Japar'a olan sevgisi güçlü ve koruyucudur. Zamanla geçici olarak duvar ustası ve çeşitli el işlerinde çalışarak geçimini sağlamaya çalışır, ancak yaşam koşulları yine de zordur. Bu süreçte küçük Japar, etrafındaki dünyayı sessizce gözlemler ve zor şartlara rağmen çamurdan figürler yapmaya başlayarak erken yaşta sanatsal hayal gücünü ortaya koyar.

Daha sonra köylerine dönüşleri ve Ekim Devrimi'nin getirdiği değişimlerin ardından Japar, yatılı okula kabul edilir. Burada öğretmenleri onun olağanüstü yeteneğini fark eder. Eğitimine Frunze'de devam eder ve burada Semen Çuykov ile diğer önemli Sovyet sanatçılarıyla tanışır; böylece Kırgız kökenli ilk profesyonel sanatçılardan biri haline gelir. Sanatsal yeteneği, Moskova'ya gönderilmesiyle daha da gelişir; Tretyakov Galerisi ve sanat akademileri onun sanat anlayışını derinleştirir.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Japar orduya katılır. Savaştan döndüğünde ise ilhamını kaybeder ve duygusal olarak büyük bir bunalım yaşar. Ancak zamanla yeniden yaratıcı gücünü kazanmaya başlar ve yeni, büyük bir sanatsal yolculuğa hazırlanır.

OLAYLAR

Aitike, Oğlu Japar ve Köpek

Aitike ve Oğlu Japar Aitike kendi kendine sessizce konuşur, mutluluğun neden sürekli elinden kayıp gittiğini düşünür. Dürüst yaşamış, ekmeğini helal yoldan kazanmış, kimseye kötülük yapmamıştır. Buna rağmen içinde bir boşluk hisseder. Belki de Tanrı'yı gücendirmiştir. Belki de şükretmeyi bilmemiştir. "Beni affet," diye fısıldar. Başkaları ona zarar vermiş olsa da, kendisinin hiç kimseye zarar vermediğine inanır. Yanında küçük oğlu uykusunda kıpırdanır. "Anne... ayaklarım..." diye mırıldanır, sanki rüyasında birine sarılıyormuş gibi gülümser. Aitike'nin yüreği yumuşar. Gözyaşları sakalına düşer ve oğlunu öper. "Japar, canım oğlum." Çocuk uyanır ve "Sakalın ıslak," diye fısıldar. Aitike nazikçe sorar: "Biraz dut ister misin?"

Sessiz Bir İyileşme Japar, babasının ağladığını anlar. Yüzünü yıkadığını söyler ama Aitike'nin hüznünü hisseder. Japar annesinin ölümünü silik bir şekilde hatırlar; babası ondan sık sık bahsettiği için bu anılar onun için hem yeni hem de kırılıktır. Japar kirpiklerini indirince, Aitike oğlunun annesini ne kadar özlediğini fark eder. "Anneni özleyorsun musun?" diye sorar yavaşça. Japar ağlayarak babasına sarılır. Dut ağacının altındaki köpek yaklaşır, Japar'ın yüzünü ve ellerini yalayarak onu teselli eder. Japar ellerini kurutur ve köpeğiyle oynamaya başlar. Üzüntü, sahnenin içinde yavaşça dağılır.

Kokand'a Yolculuk Aitike'nin dünyası oğlu Japar etrafında döner; onun her sevincini ve her acısını paylaşır. Sürekli olarak Japar'ın geleceğine dair hayallerini fısıldar: "Güvende, mutlu ve sağlıklı olacak mısın? Babanı gururlandıracak mısın?" Japar'ın 's' ve 'r' seslerini söyleyemeyen tatlı şivesi, babasının ona olan sevgisini daha da derinleştirir. Japar su istediğinde, hatta köpeği için bile olsa (çaydanlıktan değil), Aitike yolculuğa hazırlanır. Çift taraflı bir heybe olan kurjun'u eşeğin üzerine yerleştirir; Japar'ı bir tarafına, eşyalarını diğerine yerleştirir. Böylece Aitike, Japar ve sadık köpekleri Kokand'a doğru yola çıkarlar.

Rabat Kapıları

Rabat Kapılarında Gün Batımı Kokand gökyüzüne güneş kan gibi yayılırken Aitike eşeğini durdurur. Japar'ı dikkatle heybeden çıkarır, ancak çocuk bacaklarının ve ayaklarının uzun süre katlanmış durumda kalmasından dolayı ağlamaya başlar ve acı çektiğini söyler. Aitike, eski paltosundan bir parça yırtarak Japar'ın acıyan parmağını nazikçe sarar. Çocuk su içer, kuru ekmekten küçük bir parça yer ve son kalan ekmeğini onları dikkatle izleyen köpeğiyle paylaşır. Bu küçük davranış babasının yüreğini derinden ısıtır. Aitike, "Yakında, Japar," der, "Kokand'daki Rabat Kapılarını bulacağız." İçlerinde sessiz bir umutla yollarına devam etmeye hazırlanırlar.

Rabat Kapıları Orta Asya şehirlerinde “Rabat” kelimesi genellikle kervansarayları ya da şehir surlarının dışında yer alan, yolcuların, tüccarların ve bazen zanaatkârların konakladığı korunaklı yerleşim alanlarını ifade ederdi. “Kapılar” (darbazalar) ise bu alanlara ya da zenginlerin büyük ve görkemli konaklarına açılan girişleri belirtirdi. Japar, Rabat Kapılarının babası için iş ve yiyecek bulma umudu taşıdığını bilir. Ancak Kokand’ın akşamı onlara yalnızca kapalı kapılar sunar. Peçeli kadınlar ve başörtülü erkekler onları geri çevirir; bazıları küçük bir ekmek parçası verirken bazıları sert ve aşağılayıcı sözlerle onları uzaklaştırır.

Taş Çizmeler Yorgunluktan bitkin düşen Aitike, “Rabat zenginler içindir, fakirler için ise adaletsizliktir,” diye mırıldanır. Görkemli ve süslü bir kapıya yaklaşır ve içeriden çıkan bir adamla konuşur. Mesleğini soran bu adama Aitike, çaresiz bir zekâ ile, eğer taş için bıçak, delmek için biz ve kumdan ip verilirse taş çizebileceğini söyler. Adam öfkeyle onu iter ve “Defol, ahmak!” diye bağırır. Aitike gece kalmak için yalvarır ve Japar’ı gösterir, ancak adam duvara işaret ederek “İşte yerin burası!” der. Aitike oğlunu kucaklar ve “Benim parlak yıldızım, sensiz günüm olmaz, sen benim ruhumsun,” der.

İşçinin Yorgunluğu Yoktur Şafak vakti Aitike, Rabat Kapısı’nın yanında çökmüş halde oturur. Yanında köpeği ve uyuyan oğlu vardır. Minarenden ezan sesi yükselir, fakat Aitike kulaklarında yalnızca ekmekçinin “Sıcak ekmek!” çağrısını duyar. Açlık onu ayağa kaldırır. Muezzin onu “kâfir” diye azarladığında, Aitike içinden “Eğer Tanrı’nın evi kuruyorsa, bana bir lokma ekmek daha değerlidir,” diye düşünür. Sonra kendini toparlar ve affedilme diler.

Ekmek ve Kürek Sıcak ekmek taşıyan bir çocuk sokaktan geçerken “Sıcak ekmek!” diye bağırır. Japar uyanır ve “Baba, ekmek!” diye ağlar. Aitike ekmekçiye durdurur ve ekmek ister. Parasız olduğunu söyleyerek küreğini gösterir ve ekmeğin fiyatını sorar. Ekmekçi Japar’ın elindeki ekmeği alır ve çocuk ağlamaya başlar. Aitike titreyerek “Allah rızası için” ekmek ister ve küreğini teklif eder. Ekmekçi onu reddeder ve bir işverene yönlendirir. Aitike, ev yapabildiğini, fırın kurabildiğini, eyer oymayı bildiğini, saz yapabildiğini ve şarkı söylediğini anlatır.

Debbağ ve Umudu “Hayır, bunu almayacağım,” der ekmekçi, Aitike’yi geri çevirerek. “Benim ustam bir duvar ustası istiyor. Sen tam ona uygun olabilirsin.” Ekmekçi uzaklaşırken, sıcak ekmeğin kokusu Aitike’nin burun deliklerini doldurur ve bu koku Japar’ın yüksek sesle ağlamasına neden olur. Aitike, toprak fırın yapan bir adam bulur. Bu adam, Aitike’yi zengin bir Kırgız sanarak ona iş teklif eder: “Burada kalacaksın, bu duvarları yapacaksın. Biz sana yemek vereceğiz, üç som elli tiyin ödeyeceğiz.” Aitike cevap verir: “Kabul ediyorum,” diyerek Japar’ın başını okşar. “Bütün emeğim bu çocuk içindir.” Ekmekçi oradan ayrılır, memnun görünmektedir. Aitike oğluna sarılır ve fısıldar: “Sen benim hayatımın dersisin. Büyük bir adamın oğlu gibi bir adam olacak mısın? Mutsuz babanın acısını biliyor musun?” Ekmeği tutan elini öper, Japar’a olan umudu yorgun ruhunu yeniden güçlendirir.

Kuyu Japar, babasının kollarından aşağı kayar ve etrafı merakla izler. Köpeğinin kulağını çekerek sorar: “Karnın aç mı? Ekmeğimi vermeyeceğim, hayır, hayır! Ağlar mısın?” Köpeğine sarılır, ardından Aitike’ye dönerek “Verelim mi?” diye sorar. Cevap beklemeden ekmeği köpeğine verir. Aitike dalgın bir şekilde başını sallar, köpeğin yemek yemesini izlerken düşüncelere dalmıştır. Ekmekçi Aşımakhun ortaya çıkar ve Aitike’nin adını sorar. “Aitike Sarık.” Aşımakhun, “Su uzakta. Bunu al. Debbağları geç, Rabat Kapısı’na doğru sola dön, onun arkasında kuyu var. Suyu oradan getireceksin. İnşaat için suyu oradan alacaksın,” der. Japar’ı beklemesini söyler. Ancak Japar onu dinlemez, köpeğini çağırır ve Aitike’nin peşinden gider. Aitike’nin göğsüne kadar gelen büyük keçi derisinden su tulumu, yürürken onu terletir ve başını döndürür. “Bu güçsüzlükten değil, açlıktandır,” diye düşünür, Aşımakhun’un sözlerini hatırlar. “İşçide yorgunluk olmaz,” diye mırıldanır ve sendeleyerek yoluna devam eder.

Bir Sanatçının Doğuşu

Çamur Ekmekler ve Bir Çıglık Yarı inşa edilmiş kale duvarının yanında, çamurlu bir çukur ekşi bir hamur gibi uzanır. Japar orada oynar, çamurdan küçük “ekmekler” yapar ve onları siyah köpeğe atar. “Al, ye!” diye güler. Köpek koşar, koklar ama hiçbir şey bulamaz. Ona bir çamur eşek gösterir. “Bunu da almazsan, babama giderim,” der. Ardından çamurdan bir deve yapıp köpeğin burnuna tutar. Köpek sadece bakar. Hayal kırıklığıyla ulur. Fırıncı köpeğe vurur. Köpek topallayarak uzaklaşır. “Ona vurmayın!” diye bağırır Japar.

Aitike ağır keçi derisi su tulumunu bırakır ve koşar. Sakalı korkmuş bir kedinin tüyleri gibi titrer. “Ne oldu?” diye sorar.

Japar ve Onun İlhamı Aşımakhun, köpeğin uluduğunu ve öldürülmesi gerektiğini söyler. Çocuk köpeğe sarılır, ona “zavallı” der; korkar ama onu korumaya çalışır. Babası Aitike, kader ve yoksulluk üzerine söylenen sert sözlerden incinir. Oğluna bakar ve onun nasıl bir hayat yaşayacağını sessizce düşünür. Çocuk toprakta oynar, çamurdan küçük figürler yapar: bir köpek, bir eşek, hatta bir insan. Onları gururla gösterir, masum bir sevinçle doludur. Aitike onu izlerken ölen eşini ve hiç yaşayamadıkları hayatı hatırlar. Sonra komuzunu alır ve çalmaya başlar. Yumuşak bir melodi yükselir ve o anda sessiz bir düş doğar.

Bir Babanın Yakınması Geceleri hep duvarın yanında uyurlar. Hasır serildiğinde Japar çamur oyuncaklarını toplar, en sevdiklerini kucağına alır ve uyuyana kadar onlarla fısıldaşır. Aitike genellikle su getirmek için kalkar, ama bu gece kalkmaz. Oğlunun yanında kalır ve komuzu yavaşça çalar. Ekmekçi Tashbay müziği duyar ve yanına oturur. “İlhamlı görünüyorsun. Evin nerede? Ailen nerede?” diye sorar. Aitike iç çeker: “Bir zamanlar toprağım vardı ama Atabek elimden aldı. Karım öldükten sonra tekrar evlendim, yine olmadı. Üvey anneler bir çocuğu baltadan daha derin yaralar.”

Yaralı Bir Çocukluk Aitike anlatır: Çocuğun annesi öldükten sonra Aitike başka bir kadınla evlenmiştir. Eve gelen bu yeni kadın çok çalışkan olsa da dili keskindir ve serttir. Çocuğa “şanssız” der, kulaklarını çeker, onu azarlar ve zaman zaman fiziksel olarak da incitir. Bu durum çocuğun içinde yavaş yavaş bir korku oluşturur. Acı çektiğinde artık yüksek sesle ağlamaz, yalnızca yüzünü saklar ve kendi içine kapanır. Daha sonra gelen diğer üvey anneler onu dövmezler, ancak soğuk tavırları yine de çocuğun ruhunda iz bırakır. Çocuk sessizce ağlar ve babasından korunmak ister. Aitike ise oğlunu izler, fakat onun acısını tamamen dindiremez; bu yükü kendi içinde taşımaya devam eder. Şimdi oğlunun elindeki küçük çamur oyuncaklara bakar. Sessiz bir gururla, onun bir gün gerçek bir usta olacağına dair umudunu içinde taşır.

Memlekete Dönüş

Fergana’da Hasat Zamanı Fergana bahçelerinde kayısı ağaçları sarhoş dansçılar gibi sallanır. Dalları ağır meyvelerle aşağı doğru eğilmiştir. Rüzgâr estiğinde kayısılar bereket gibi yağar. Hasat zamanında cömert olan Aşımakhun, yoksulları çağırır: “Gelin, istediğiniz kadar yiyin. Birazını satmamıza yardım edin, kalanını kurutun. Böylece ekmeğinizi kazanırsınız.” Fakat bu yıl genç erkekler yoktur. Omuzlarında tüfekler, başlarında yıldızlı şapkalarla Buhara’yı savunmaya gitmişlerdir. Sadece yaşlı kadınlar, yaşlı erkekler, Aitike ve Tashbay kalmıştır. Yavaş çalışırlar. Aşımakhun onları azarlar: “İyi yiyorsunuz ama çabuk yoruluyorsunuz!” Japar sessizce izler, kayısıları küçük figürlere dönüştürerek oynar.

Benim Hayatımın Tek Anlamı Aitike oğluyla birlikte yürür. Japar yüksek bir kayısı ağacını işaret eder. Aitike sepetini yere bırakır, bir sopa uzatır. Dal eğilir ve olgun kayısılar yağmur gibi yere düşer. Bahçenin zengin sahibi bağırır: “Tembel dilenci! Dökülen meyveyi yiyerek mi karnını doyuracaksın?” Aitike’nin yüzü kızarır. “Tembel” sözü onu her zaman incitir. Buna rağmen sakın bir şekilde cevap verir: “Efendim, kızmayın. Bunu isteyen oğlumdur,” der yumuşak bir sesle. Adam alay eder: “Oğlun mu? Tanrı sana sakat bir çocuk vermiş. Kaderine razı ol.” Aitike’nin sesi titrer: “Bu çocuk benim hayatım, tek anlamımdır. Onun kaderi bir gün seninkinden daha büyük olabilir.”

Kavga Aşımakhun’un gözleri büyür, sanki kaderi elinden kayıyormuş gibi hisseder. Her şeyin parçalandığını, çürük kayısılar gibi yere düştüğünü düşünür. Tehlike ve panik hisseder. Birden Aitike’yi yakalar ve hakaretler ederek dışarı sürükler. Aitike öfkeyle karşılık vermez, sadece hesabı sakın şekilde kapatmak ister. Tartışma büyür. Japar ağlar, meyve fırlatır ve babasını ister. Aşımakhun çocuğu iter, fakat köpek ona saldırır. Kavga büyür. Aitike yaralanır ama savaşılmaya devam eder. Kısa süre sonra diğerleri gelir ve onları ayırır. Aşımakhun ağır şekilde dövülür ve bir ağacın altına yığılarak acı içinde iner.

Sessiz Bir Veda Yaşlılar su getirmesi için Tashbay’i gönderir. Tashbay kayısı ağaçlarının arasından hızla koşar, ancak geri döndüğünde korku yerine sakın sözler getirir. Aitike’ye gitmesi gerektiğini, aksi halde başına iş açılabileceğini söyler. Aitike yüzündeki kanı sessizce siler ve onu dinler. Artık kavga etmez. Sessiz bir kabullenişle durumu anlar. Su içer ve geleceğinin belirsizliğinden bahseder. Birbirlerine saygıyla veda

ederler; sert bir dünyanın içinde kısa bir huzur anı paylaşmış gibi. Aitike köye dönmeye karar verir ve Japar sessizce nereye gideceklerini sorar.

Köye Yolculuk Aitike oğluna üzgün bir şekilde bakar ve köye geri döneceklerini söyler. Çocuk hemen çamurdan yaptığı oyuncaklarını toplamaya başlar, onları da yanında götürmek ister. Babası bırakmasını söyler, ancak çocuk küçük çamur eşeğini alır ve onu diğer çocuklara göstereceğini söyler. Aitike yumuşak bir şekilde bunu kabul eder ve eşyaları toplarlar. Yola koyulurlar ve geride bulundukları yeri bırakırlar. Köpek sessizce arkalarından gelir. Çocuk babasına köyün nerede olduğunu sorar. Aitike, köyün dağların ötesinde olduğunu, orada doğduğunu ve annesinin orada yattığını söyler. Çocuk babasının yanında yürürken elindeki çamur oyuncağı tutar ve hafifçe gülümser. Hatta annesini bile çamurdan yapabileceğini ve onu evde yanında tutabileceğini hayal eder.

Japar'ın Çamur Dünyası Rüzgârda yalnız bir kavak ağacı, zamanın sessiz tanığı gibi durur. Dibinde küçük bir çocuk olan Japar toprakta oynar, çamurdan hayvanlar ve insanlar yapar. Onun dünyası toprak ve hayal gücünden oluşur. İki atlı gelir ve onu sessizce izler. Çocuk başta onları fark etmez, oyuna dalmıştır. Konuştuğlarında yavaşça ayağa kalkar ve utangaç bir şekilde cevap verir. Çamurdan yaptığı figürlerin hayvanları, oyuncakları ve hatta annesi olduğunu söyler. Atlılar şaşkınlıkla gülümser. İçlerinden biri, bu çocuğun eskiden tanıdığı Japar olduğunu fark eder.

Unutulmuş Bir Dostun Dönüşü Satar Torobayev Japar'ı görür ve onun eski dostu Aitike'nin oğlu olduğunu anlar. Geçmişini hatırlar; birlikte yaşadıkları hayatı, müziği ve zorlukları...Eski komuzu eline alır ve derin bir duygu hisseder. Uzun zamandır görüşmediklerini söyler. Japar'ın çamur oyuncaklarına sevgi ve şaşkınlıkla bakar. Japar babasının hayatını ve yaşadıkları zorlukları anlatır. Satar onu dikkatle dinler, eski zamanları ve kaybolmuş dostlukları hatırlar. Geçmiş, bu çocuk aracılığıyla yeniden canlanırken hem sevinç hem de hüznü hisseder.

İki Dünya Arasında Bir Çocuk Satar, Japar'a okuma imkânı sunar; yemek, giysi ve okulda daha iyi bir yaşam vaat eder. Kitaplarla ve fırsatlarla dolu yeni bir dünyadan söz eder. Japar onu dinler ama her şeyi tam olarak anlayamaz. Babasından ayrılmaktan korkar; onsuz kaybolacakmış gibi hisseder. Okul fikri onu heyecanlandırır, fakat ayrılık düşüncesi acı verir. Babasının da gelmesini ister. Satar, babasıyla daha sonra yeniden görüşebileceğini nazikçe açıklar. Japar umutlanır ama kararsızdır; çamur oyuncaklarına ve babasına bağlılığını korur.

Bozkırda Kırık Hayaller Japar, geçmişini hatırlayan demirciyle karşılaşır. Demirci, Aitike Sarık'ı yetenekli bir adam olarak anlatır; komuz çalan, el işi yapan, hayat dolu bir insan olduğunu söyler. Yaşlı adamın sesi titrerken Aitike'nin eşinin ölümü ve geride kalan acıdan bahseder. Uulbala, Aitike'nin eşi, loş bir odada son nefeslerini vermektedir. Gücü yavaş yavaş tükenir. Dünyayı bir kez daha görmek ister ama kapının önünü yalnızca karanlık doldurur. Oğlu Japar için endişelenir ve onun adını sevgiyle fısıldar. Aitike çocuğu kucığına alır. Kadının eli çocuğa uzanacakken gücü tükenir ve düşer. Odaya derin bir sessizlik çöker. Aile, yarım kalmış bir sevginin ve erken biten bir hayatın ağırlığıyla donar.

Yetim Çocuk İçin Umut Yolcular Japar'ın geleceğini konuşur. Satar, çocuğu okutmayı teklif eder; yiyecek, bakım ve daha iyi bir yaşam vaat eder. Çocuk sessizce dinler, babasını ve oyuncaklarını düşünür. Evini kaybetmekten korkar ama yeni bir umuda da çekilir. "Onu bırakmayacağım," der Satar. Yaşlı demirci de yardım etmeyi kabul eder. Akşam ışığında çocuğu koruma kararı alınır. Gelecek ve özgürlüğe dair kırılan bir umut oluşmaya başlar.

Ayranlı Adam Yakışıklı, esmer bir çocuk kırmızı ipek kravatıyla yataktan çıkar ve birini bekliyormuş gibi etrafa bakar. Eski duvarın arkasında yüzü sert, topallayan bir çocuk saklanmaktadır. Isık çalar. Kravatlı çocuk ona doğru koşar. "Bugün hırsız yakalayacağız. Gömleğimi yine çaldı," der ve avluya bakar. "Onu görüyor musun?" "Hayır. Belki şu an çalışıyor." Yakında bir adam kova ile durur. "Ayran satıyor musun?" diye sorar çocuk. Adam gülümser: "Hayır evlatlar. Siz yatılı okul öğrencisi misiniz? Burada Aitikeev adında bir çocuk var mı?"

Bir Hatıra Aitike küçük bir testiden ayran ikram eder, çocukları içmeye davet eder. Gururlu bir çocuk testinin eski olduğunu söyleyerek içmez ve Aitike'yi zaten tanıdığını söyler. Diğer çocuk sessizce birkaç yudum

içer. Aitike nazikçe ailelerini sorar. Topallayan çocuk, Satar'ın öğrettiği gibi saygılı konuşmaları gerektiğini fısıldar. Sessizlik olur. Çocuklardan biri babasının Atabek olduğunu söyler. Atabek, geçmişte zor zamanlarda Japar'ın topraklarını zorla alan güçlü bir adam olarak hatırlanır. Aitike bu ismi duyunca duraksar. Atabek'in oğlunun burada olmasına şaşırır. Çocuk ise babasının artık zengin biri olmadığını sessizce söyler.

Şüphe Atabek'in oğlu, babasının gururunu yansıtan alaycı bir tavırla Aitike ile konuşur. Japar'a hırsız der ve hemen Satar'a haber vermek için koşar. Aitike titrer, neyin çalındığını sorar ve çocuğun suçlu olamayacağına inanır. Korku ve eski anılar içinde yeniden yükselir; "hırsız" kelimesi zihninde yanar. Satar ve diğerleri yatakhaneye yaklaşır, pencerelerden dikkatle içeri bakarlar. Japar içeride sessizce oturmaktadır; dışarıda büyüyen suçlamlardan habersizdir. Kendi dünyasında oynar, camın arkasından onu yargılayan yabancılardan habersizdir.

Masumiyetin Ortaya Çıkışı Yatakhane içinde Japar, onu izleyen gölgelerle çevrilidir. Onları güneşte hareket eden ağaçlar sanır. İnsanları fark ettiğinde başını kaldırır; yüzünde suçluluk değil, yalnızca şaşkınlık vardır. Oda sessizlik ve gerilimle dolar. Tam o sırada öğretmen Natasha içeri koşar; duygularıyla sarsılmıştır. Japar'a sarılır, ona "sevgili ve altın çocuk" diyerek onun masumiyetini fark eder. Sesi odadaki korkuyu kırar. Japar şaşkınlıkla dururken, yetişkinler yavaş yavaş yanıldıklarını anlamaya başlar.

Gizli Yetenek Aitike kapının dışında durur, insanların arasına girmekten korkar. Gözlerin oğlunu yargıladığını hissederek ve ona utanç yüklenmiş gibi düşünür. Sessizce hareket eder, pencereden içeri bakar. İçeride Satar onu tanır ve sıcak bir şekilde içeri davet eder. Aitike tereddüt eder, zihninde garip düşünceler dolaşır. Japar ise içeride, tahta levhalar üzerinde sessizce resimler çizmektedir; etrafındaki gerilimin farkında değildir. Yumuşak sesi ve sakın elleri, çevresindekilerin fark etmeye başladığı sessiz bir yeteneği ortaya koyar.

Keşif Satar Aitike'yi yaklaştırır ve çocuğun çizimlerini gösterir. Natasha Japar'ın yüzünü nazikçe temizler ve şaşkınlıkla gülümser. Ona "Kırgız Repin'i" der; büyük bir Rus ressamın yerel bir benzeri olduğunu söyler. Aitike, gördüklerini tam olarak anlayamaz ve oğlunu sıkıca kucaklar. Satar, çocuğun nadir bir yeteneğe sahip olduğunu ve gelişmesi için bakım ve imkânlara ihtiyaç duyduğunu açıklar. Oda sessizleşir; herkes, bu çizimlerin sadece oyun olmadığını, gelecekteki sanatın ve umudun işaretleri olduğunu fark eder.

Ebedi Dostluk

Sanat Vadisi Haziran ayında Frunze, ipek bir kumaş gibi yeşile bürünür ve canlanır. Karla kaplı dağlar şehrin üzerinde parıldar, yumuşak rüzgâr tarlaları dalgalar gibi hareket ettirir. Ressam Abratsov, sık sık dağların yakınında yalnız çalışır, ışığı ve gölgeyi tuvale aktarır. Bir sabah genç sanatçı Semen Chuykov onun yanında resim yapar. Sanat ve yetenek üzerine konuşurlar. Abratsov, sanat okulundaki öğrencilerden bahseder; birçok çocuğun gizli yetenekler taşıdığını söyler. Bir zamanlar çizimleri herkesi şaşırtan bir çocuğu hatırlar. Toprak, gökyüzü ve rüzgâr onların sessiz yaratıcı dünyasının bir parçası gibi hissedilir.

Yalan Sahiplenme ve Gerçek Yetenek Abratsov, Semen'e bir sınıf hikâyesi anlatır. Alt sınıftan küçük bir çocuk olan Japar, kuşlar, hayvanlar ve tuhaf ama güzel şekillerden oluşan parlak ve hayal gücü güçlü çizimler yapar. Ancak başka bir öğrenci olan Kudung, Japar'ın çizimlerini alır ve onları kendisininmiş gibi gösterir. Başta öğretmen Kudung'un "eserlerini" över, fakat sınıf arkadaşları gerçeği bilir. Birbirlerine fısıldarlar ve sonunda öğretmene Japar'ın gerçek sanatçı olduğunu söylerler. Öğretmen hatasını fark eder ve Japar'ın doğal yeteneğini kabul eder. Sessizlik ve şüphe içinde bile çocuğun yaratıcılığı taklitten daha güçlüdür.

Sessiz Hayalperest Utangaç bir çocuk olan Japar sınıf kapısında belirir, çizimleri görmek ister. Küçük, çekingen ama umut doludur. Öğretmen onu nazikçe sorgular ve Japar resim yapmayı sevdiğini, gösterecek çalışmaları olduğunu söyler. Sınıfta öğrenciler toplanır ve merakla onu izler. Japar basit çizimlerini güvenle işaret eder. Öğretmen onda özel bir şey olduğunu fark eder. Daha önce başkaları onu küçümsemiş olsa da sessiz tutkusu dikkat çeker. Japar sessizce ayrılır ve öğretmen onun bir gün gerçek bir sanatçı olacağına inanır.

Fark Etmeyen Çocuk Semen Chuykov çocuğun zor hikâyesini duyunca duygulanır. “Bugün onu bana göster,” der. Dzerjinski Caddesi’nde öğrenciler ağaç diker, güler ve şarkı söyler. “Japar Aitikeev nerede?” diye sorarlar. “Orada çizim yapıyor,” cevabını alırlar. Sessizce arkasından yaklaşırlar. Japar tamamen yaptığı işe dalmıştır; fırçalarını değiştirir, geri çekilip çalışmasına bakar. Semen yüksek sesle öksürür, hatta hapşırır ama Japar dönmez. Çocuklar arkasında gülerken o sadece pozların değişimini fark eder. “Uzak, duruşun değişti. Önceki gibi dur. Evet, fidanı göster. Gülümse,” der. O sesi değil, hareketi görür.

İlk Tanınma Japar işi bitirdiğinde geri çekilir ve sessiz bir kesinlikle başını sallar. “Şimdi tamam.” “Yeter,” der Semen yaklaşarak. Japar irkilir ve neredeyse sehpasını düşürür. Ardından Abratsov’u görür ve utangaçça gülümser. Onu Semen Chuykov ile tanıştırlar. Japar’ın yüzünde ter parlar; iki sanatçı karşısında kendini küçük hisseder. Semen onu sıcak bir şekilde kucaklar. “Artık üç kişiyiz,” der. “Ama sen Kırgızistan’ın ilk ressamısın. Bugün sonsuz bir dostluğun başlangıcı olsun.” Japar gözlerini indirir, fakat içinde genç bir güneş gibi yükselen bir şey hisseder.

Moskova

Tretyakov Galerisi’nin Işığı Japar Moskova’yı ilk gördüğünde, sanki bambaşka bir dünyaya adım atmış gibi hisseder. Arkasında kalan bütün zor ve aç günler yavaşça silinir. Semen Chuykov ona ne görmek istediğini sormaz. Onu bir müzeden diğerine götürür ve öğleye doğru Tretyakov Galerisi’ne girerler. Semen, her tablonun hikâyesini ve her ressamın hayatını sakın ve kelime kelime anlatır. O gece Japar hiç uyuyamaz. Tablolar gözünün önünden bir şerit gibi geçer. İçine sessiz bir korku düşer. Semen bir zamanlar “Bu dünyada hiçbir şey kolay değildir” demiştir. Japar kendi kendine başını sallar: Evet, hiçbir şey kolay değildir. İnsan bunu güçle aşmalıdır.

İlk Ders Sanat okuluna girdiklerinde terebentin kokusu Japar’a sıcak bir darbe gibi gelir. Kızlar ve erkekler boş tuvallere karşı resim yapmaktadır. Gri sakallı bir profesör aralarında dolaşır, duruşları düzeltir. “Çizgin değişmiş. Sol kolunu başına daha yakın tut. Eklemlerin kaybolmuş.” Japar, hakkında yalnızca uzaktan duyduğu bu adamı tanımaz. Profesör gülümseyerek, “Ressam olmak için önce görmeyi öğrenmelisin,” der. “Bir gün sen de bu sözleri söyleyeceksin. Şimdi eve git, bu modeli çiz. Yarın özel dersimize başlayacağız.” Japar utangaçça eğilir: “Affedin, profesör.”

Genç Bir Sanatçının Mücadelesi Japar’ın Moskova’daki ilk günü çok zordur. O, daha önce hiç çıplak bir kadın görmemiş utangaç bir Kırgız gencidir. Kadın modelden resim yapması gerektiğinde kendini sıkışmış ve utanmış hisseder. Kömür kalem kurşun gibi ağırlaşır, elleri hareket etmez. Herkesin ona baktığını ve güldüğünü sanır. Kendinden şüphe etmeye başlar, eski öğretmenlik hayatını özler. Büyük şehirde gerçek bir sanatçı olmak için yeterince cesur ya da yetenekli olmadığını düşünür.

Gerçek Güzellik ve Yeni Dostlar Japar zorlanırken, Sergey adlı kibirli bir öğrenci onun görünüşüyle alay eder. Sergey yakışıklı ama çok gururludur. Japar ise gerçek güzelliğin yüzde değil, insanın ruhunda olduğunu söyler. Nazik bir kız olan Vera ona katılır. Sergey’e, onun güzelliğinin taş gibi soğuk olduğunu, Japar’ın kalbinin ise sıcak olduğunu söyler. Vera’nın bu iyiliği Japar’a eski öğretmeni Natasha’yı hatırlatır. Onun desteğiyle Japar yeniden cesaret bulur ve çizmeye başlar. Artık yalnız olmadığını, uzak bir yerde bile dost bulabileceğini anlar.

Kendine Güvenin Doğuşu Japar sakinleşir ve modele odaklanır. Kömür kalemini özgürce tutar ve yumuşak çizgilerle çizmeye başlar. Uzun süre sessiz kalır, sadece ara sıra modele dikkatle bakar. Sonra figürü ustalıklı çizmeye devam eder. Diğer genç sanatçılar onu dikkatle izler. Fısıldaşırlar ve eserini işaret ederler. Bazıları yaptığı doğru çizgilerde başlarını onaylar şekilde sallar. Onun gerçekten yetenekli olduğunu görürler. Japar sonunda rahatlar ve korkusu tamamen kaybolur.

Profesörün Teşviki Zil çalar ve profesör sanat atölyesine girer. Vera ona bir şey fısıldar. Model dinlenmek ister ve hareket etmeye başlar, fakat Japar onun ayaklarını çizdiği için beklemesini ister. Profesör onu izler ve çok etkilenir. Japar’ı sıcak bir şekilde kucaklar ve yeteneğini över. Gerçek bir sanatçı olana kadar onu bırakmayacağını söyler. Ayrıca Japar’ın halkının ondan büyük beklentileri olduğunu hatırlatır. Hayatın kısa olduğunu ve çok çalışması gerektiğini vurgular.

Savaş Bir Kederdir, Savaş Büyük Bir Sınavdır

Acı İçindeki Asker Bir askerî hastanede, savaş sonrası yaralı askerler dinlenmektedir. Bacağı olmayan bir asker kaderine acı acı söylenir. Koltuk değnekleriyle yürürken öfkeli, sakat kalmasına isyan eder. Artık hiçbir kadının onu istemeyeceğini, eskiden hayranlık duyan kızların bile yüz çevireceğini söyler. Hayatının mahvolduğunu düşünür ve savaşta ölseydi daha iyi olacağını dile getirir. Kendi durumuna lanet eder, kendine acır. Diğer yaralı askerler onu sessizce dinler. Bazıları onun acısını anlar, bazıları ise hayata karşı fazla karamsar olduğunu düşünür.

Cesur Tepki Hem bacakları olmayan hem de bir gözü kör olan bir asker yatağında oturur. Şikâyet eden askeri dinler ve konuşmaya karar verir. Onun koltuk değneğini alır ve şakayla fırlatır. Diğer askerler güler, şikâyet eden asker korkuyla geri çekilir. Cesur asker, onun aslında ölmek istemediğini söyler. Yaralarına rağmen hâlâ hayatı sevdiğini ve yaşamak istediğini gösterir. Bu küçük mizah anı hastane odasına bir hafiflik getirir ve herkese farklı düşündürür.

Fedakârlığın Gururu Bacakları olmayan asker, yoldaşlarına ciddi bir şekilde konuşur. Yaptıkları fedakârlıkla gurur duymaları gerektiğini söyler. Onlar vatanları, aileleri ve tüm halk için savaşmışlardır. Kimsenin onlarla alay etme hakkı olmadığını, onların kahraman olduklarını vurgular. Sovyet halkı bir gün onların cesaretine teşekkür edecektir. Diğer askerler bu sözleri kabul eder. Hatta şikâyet eden asker bile onun haklı olduğunu anlar. Hep birlikte salondaki yeni afişleri görmek için yola çıkarlar; umut ve cesaretle ileriye bakarlardı.

Hastane Koridorunda Bir Çağrı “Yardım edin, kardeşler, lütfen yardım edin!” diye seslenir yaralı askerler. Odaya ince, solgun, beyaz saçlı bir kadın girer ve elinde bir afiş tutar. “Buraya gelin, yoldaşlar!” der. “Bu saldırı sizin başarınızdır!” Sinirli bir asker koridorda yürürken kendi kendine söylenir. Kadına takılarak onları “yoldaş” değil “çocuklarım” diye çağırmasını ister. Kadın gülümseyerek her askerin onun çocuğu olduğunu söyler. Erkekler rahatlar, gülümser ve afişi incelemeye başlar.

Soru, Gurur ve Saygı Dersi Beyaz saçlı kadın bir anda Japar Aitikeev adlı askere bakar. Onu tanıyıp tanımadığını sorar, fakat Japar hatırlamaz. Kadın, sesinin tanıdık geldiğini söyleyen Japar’a gülümser. Kendisi bile annesi tarafından tanınamayacak kadar değiştiğini söyler. Ardından onun Vera olduğunu açıklar—Japar’ın sanat okulundan sınıf arkadaşıdır. Japar büyük bir şaşkınlık yaşar. Onu, ilk resmini çizerken yardım eden genç kız olarak hatırlar.

Eski Yaraları İyileştiren Buluşma Kadın yumuşak bir sesle onun Vera olduğunu tekrar eder. Japar hatırlamaya başlar; eline büyük kömür kalemini verip ona yol gösteren o iyi kalpli kızdır. Japar’ın şaşkınlığı yerini sıcaklığa bırakır. Vera’yı kucaklar ve alnını onun göğsüne dayar. Vera’nın gözleri dolar; onu hiç unutmadığını söyler. Oda sessizleşir, saygı dolu bir hava oluşur. Sinirli asker özür diler ve yerine oturur.

Savaşın Sınavı

Saçları Neden Beyazladı Vera hâlâ gençtir, ancak saçları çoktan beyazlamıştır. Bunun nedenini sorularında savaşın hikâyesini anlatmaya başlar. Sesi sakindir ama hatıralarla ağırlaşmıştır. Korkunun, kaybın ve acının bir günde insanı nasıl değiştirdiğini anlatır. Kampı, sessizliği ve hayatla ölümün yan yana durduğu o anı hatırlar. “Saçlarımı korku ağarttı,” der usulca. Savaş sadece bedeni yaralamamış, ruhuna da işlemiştir. O günden sonra artık aynı insan değildir; gençliği, gördüklerinin ağırlığı altında yavaşça silinmiştir.

Babanın Cesareti Kampta esirler ölümle yüz yüze bırakılır. Vera’nın babası, hayatta kalmak için başkalarını ele vermeyi reddeder. İnsanlara korkmadan, onurla ölmeyi çağırır. Kaptanın karşısında dimdik durur, güçlü bir sesle konuşur. Dövüldüğünde bile ruhu sarsılmaz. Ölüm geldiğinde dahi korkusuz kalır. Ailesi yanına koşar ama artık onu kurtarmak mümkün değildir. Onun cesareti son anındaki en büyük duruşu olur. Vera o anda gerçek gücün ne olduğunu görür: ne pahasına olursa olsun yaşamak değil, ölüm karşısında bile onuru koruyabilmektir.

Ölüm Kampı Kurşunlamadan sonra hayatta kalanlar “ölüm kampı” denilen başka bir yere sürülür. Güçsüz düşenler yolda kalır ve acımasızca öldürülür. Açlık, korku ve tükenmişlik onları adım adım takip

eder.Sadece az sayıda insan kampa ulaşabilir. Vera bu anıları ömrü boyunca taşır. Anlatırken sesi titrer ama hiçbir şeyi unutmaz.Japar onu sessizce dinler ve hikâyenin ağırlığını hisseder. Savaşın görünmeyen yaralar bıraktığını anlar. Gençliği, huzuru ve umudu alıp götürür; geriye yalnızca hafıza ve derin bir sessizlik bırakır.

Savaşın Sonra

Sessizce Yürüyen Adam Savaşın dönerler, ancak Japar artık aynı değildir. İçinde neler olup bittiğini kimse anlayamaz. Sanki kalbinde sessizce yanan gizli bir ateş vardır. Bazen aniden öfkelenir, bazen de tamamen susar, insanlara uzak ve yalvaran gözlerle bakar.Ona neyin rahatsızlık verdiği sorulduğunda sadece, “Bunu bilmenize gerek yok,” der. Arkadaşı Uzak bunun sıradan bir durum olmadığını düşünür. Ona göre Japar ya âşıktır, ya derin bir yara taşımaktadır ya da paylaşmadığı bir acıyı içinde saklamaktadır. Abdybek buna pek inanmaz, ama Uzak onun içinde sessiz bir acının yaşadığına emindir.

Düşüncelere Dalıp Giden Adam Japar sokakta yavaş yavaş yürür. Yakası açıktır, gözleri yere sabitlenmiştir, sanki attığı her adımı sayıyordu. Etrafındaki insanları, gülen çocukları, yanından geçen kadını, şehrin gürültüsünü fark etmez.Tamamen yalnız gibidir, sanki boş bir ovada yürüyormuş gibi. Uzak onu dikkatle izler ve Abdybek’e bir şeylerin yolunda gitmediğini söyler. Abdybek de endişelenir, Japar’ın iyi görünmediğini, kendi düşüncelerinde kaybolmuş olabileceğini dile getirir. Ağaçlar bile kıpırdamaz, sanki dünya onun düşüncelerini rahatsız etmemek için sessizleşmiştir.

Onu Geri Çağırarak Birden Abdybek yüksek sesle Japar’a seslenir, onu gerçekliğe döndürmeye çalışır. Sesi dikkat çeker, insanlar dönüp bakar. Bazıları böyle bir yerde bağırlımasını tuhaf bulup gülümser. Abdybek utanır ama yine de arkadaşını düşünerek seslenmeye devam eder. Uzak ise hafifçe gülerek onu takip etmelerini önerir. Tam o sırada Bolotbek ile karşılaşır. Bolotbek onları sıcak bir şekilde selamlar ve şakayla “insan ruhunun mühendisleri” diye seslenir. Onları, tatlıyı arayan arılara benzetir, insanların kalbini ısıtacak, onlara güç verecek sözleri toplayan arılar.

Bir Yeteneğin Huzursuz Zihni Bolotbek onları sakinlikle dinler ve gülümseyerek, eğer arkadaşlarını anlayamıyorlarsa iyi birer “insan ruhu mühendisi” olmadıklarını söyler. Sanat insanlarının çoğu zaman gerçek acılardan değil, kendi yeteneklerinden dolayı huzursuz olduğunu anlatır.Onlar güzelliğe, hayata ve anlama açtır. Gerçek yaratıcılar hiçbir şeyle tam olarak tatmin olmaz. Japar da sıradan biri değildir, içinde onur ve güç taşır. Onun huzursuzluğu bir acıdan değil, yaratıcı bir gerilimden kaynaklanıyor olabilir. Belki hayal kuruyor, düşünüyor, bir şey arıyordur. Böyle insanlar iç dünyalarını uyandırmak için duyguya, sevgiye ve ilhama ihtiyaç duyar.

Görünmeyi Aramak Bir süre sonra Japar’ı tekrar görürler. Yalnız başına, akan suyun kenarında yürümektedir. Bazen durur, bir çocuk gibi oynar. Suyu yapraklar bırakır ve onları dikkatle takip eder. Etrafında kimseyi fark etmez. Yabancılarla bakıldığında kaybolmuş ya da hasta gibi görünebilir. Ama arkadaşları uzaktan sessizce izler. Uzak onu çağırıp çağırmamayı düşünür, fakat rahatsız etmemeye karar verirler.Bolotbek derin bir şekilde düşünerek şunu söyler. Japar kaybolmuş değildir. Onun içinde şiir, hayaller ve çatışmalar yaşar. O, görünmeyen bir şeyi arıyordur, yalnızca kendisinin bulabileceği bir şeyi.

Sessiz Yıldızların Altında Gece yarısından sonra Abdybek ve Uzak, Japar’ın evinden dönerler. Gökyüzü geniştir ve yıldızlarla doludur, karanlık bir denizin üzerindeki kıvılcımlar gibi parıltıdır. Yavaş adımlarla yürür, arkadaşları hakkında konuşurlar. Uzak, Japar’ın kalbine aşkın dokunduğuna inanır, birinin onun içinde sessiz bir ateş yaktığını söyler. Aşkın çoğu zaman akılla açıklanamayacağını dile getirir. Abdybek ise buna karşı çıkar ve insanı yönlendirmesi gereken şeyin akıl olduğunu, yoksa insanın kendini kaybedeceğini savunur. Yine de Japar’ın içinde gizli bir keder taşıdığını kabul eder. Onu tam olarak anlayamazlar. Ayrılmadan önce tekrar buluşup onun hakkında açıkça konuşmaya karar verirler.

Gece Uyanık Bir Zihin Atölyenin yakınında bir ışık aniden söner. Abdybek duraksar, bunun bir bekçi olabileceğini düşünür, ancak içeride olan Japar’dır. Karanlıkta tek başına, geniş pencereleri açar ve öne eğilerek sessiz sokağa, ay ışığı altında gümüş gibi parlayan ağaçlara bakar.Sanki rüya ile gerçek arasında

kaybolmuştur. Kendi kendine fısıldar, yeteneğini ve hayat amacını sorgular. Bir zamanlar yeteneğine inanmıştı, ama şimdi bu inanç uzaklaşmış, sanki solan bir rüyaya dönüşmüştür. Yeni ve büyük bir şey yaratma baskısını hisseder, ancak geceleri huzur bulmadan, cevap bulamadan geçip gider.

Tuvalin Önünde Huzursuzluk Japar derin bir iç çekişle lambayı yeniden yakar. Büyük tuvalin karşısında durur ve kömür kalemle çizilmiş eskize uzun süre bakar. Resim yapmak ister, ama bir şey onu durdurur. Hayal kırıklığıyla dışarı çıkar. Sokak sessizdir. Gökyüzü derin ve berraktır, dağlar ay ışığında sakın ve güçlü bir şekilde parıldar. Bu güzelliğin karşısında kendini küçük hisseder. Yorgun olduğunu düşünür, ancak sanki görünmeyen bir güç zihnini rahatsız etmektedir. İçeri döndüğünde kitaplarda anlam arar, Raphael'in Madonna'sına bakar, fakat bu bile düşüncelerini toparlamaya yetmez.

Gece Uyanan Hatıralar Japar yatağa uzanır, ancak zihni dinlenmez. Işığı kapatır ve pencereyi sonuna kadar açar. Karanlıkta uzun kavak ağaçları rüya içindeki gölgeler gibi görünür. Bu ağaçlardan biri ona çocukluğunu hatırlatır.

Yıllar önce babası Aitike böyle bir ağacın altında küçük bir kulübe yapmıştı. Hayatını değiştiren yer orasıdır. Yoksul kuyumcu ve Satar ile orada tanışmış, onların yardımıyla yatılı okula gitmiştir. Bu anı yeniden canlanır. Onu büyüten insanların mektuplarını, gururlarını ve ilgilerini hatırlar. Geçmiş, sessiz ve bitmeyen bir hikâye gibi geri döner.

Mamas'ın Mektubu Japar, yatılı okul öğretmeni Mamas'tan gelen bir mektubu hatırlar. Mamas bu mektupta savaşın tek oğlu Uson'u elinden aldığını yazar. Zafer büyük bir bedelle gelmiştir ve oğlu cepheden geri dönmemiştir. Mektup derin bir hüznü taşır. Mamas yaşlılığın ve yalnızlığın artık hayatına eşlik ettiğini anlatır. Japar'a da kendi çocuğu gibi seslenir ve yatılı okulu unutmamasını ister. Ondan sık sık mektup yazmasını, iletişimi koparmamasını rica eder. Sanki gerçekten çocuksuz kalmış bir baba gibi yalnız bırakılmak istemez.

Sanat ve Huzursuz Zihin Japar'ın düşünceleri mektuptan sanat dünyasına kayar. Zihninde, bir zamanlar öğrendiği büyük tablolar canlanır. Sanki gözlerinin önünde yeniden şekillenmektedirler. Rembrandt, Raphael ve Repin gibi ustaların eserleri hayalinde bir ışık ve gölge galerisi gibi akıp gider. Bu görüntülerin kendisiyle konuştuğunu hisseder, sanki ona kendi amacını ve yeteneğini sorgulatırlar. Zihni dinlenemez, duygu, hatıra ve imgelerle doludur. Sanat ve hayat onun içinde birbirine karışır. Hem ilham doludur hem de kaybolmuş gibidir. Sanki adını koymadığı bir şeyi aramaktadır.

Zihnindeki Canlı Görüntüler Japar eskizine bakar ve birden basit çizgilerin değişmeye başladığını görür. Çizilmiş figürler sis gibi çözülür ve yerlerine yeni görüntüler gelir.

Gergin kaslara sahip güçlü askerler karşısında durur ve ona doğru bakarlar. Ortada uzun siyah saçlı bir kız belirir, sanki önemli bir şey söylemek üzeredir. Yaşlı bir adam ve kadın özlemle ellerini uzatır, kaybettikleri birini arıyor gibidirler. Etraflarında bir kalabalık toplanır, bekler ve izler. Japar kendini bu dünyanın içinde hisseder, sanki onların arasında durur ve duygularını solur.

Yeni Bir Vizyonun Doğuşu Zihnindeki görüntüler giderek daha güçlü ve net hale gelir. Kalabalığın içinden ilerleyen genç, kahraman bir adam görür. İnsanlar ona hayranlık ve şaşkınlıkla bakar. Bir anne çocuğunu kaldırır, uzaklara bakarak cevap arar. Sahne bir çizimden çok, canlı bir anı gibi hareket eder. Japar bir anda ne yaratmak istediğini anlar. Eski eskizi hızla siler ve yeni bir enerjiyle çizmeye başlar. Eli hızla hareket eder, sanki fikirler zaten içinde hazırdır. Zamanın hızla geçtiğini hisseder ve bu görüntüyü kaybolmadan yakalaması gerektiğini bilir.

KARAKTER ANALİZİ

Japar Gapar Aitiev (1912–1984)

Japar, hikâyenin merkezî karakteridir ve ressam Gapar Aitiev'den esinlenmiştir. Yoksulluk içinde büyüyen bir çocuktur; zamanla bir sanatçıya dönüşür. Hayatı, yoksulluk, savaş ve duygusal çatışmalarla şekillenir. Ancak onu asıl belirleyen, iç dünyasındaki derin duyarlılık ve yaratıcı yetenektir. Bu özellikler, onu adım adım sanata ve kendini keşfetmeye götürür.

Duyarlı Japar, yoksul bir ailede doğar ve küçük yaşlardan itibaren çevresindeki acılara karşı güçlü bir duygusal farkındalık geliştirir. Babası Aitike'nin üzüntüsünü, hiçbir şey söylenmese bile hisseder. Aitike yüzünü yıkadığını söylese bile, Japar onun sözlerinin ardındaki gizli acıyı fark eder. Annesine dair hatıraları silik ve kırılıktır; ancak babasının onu sık sık hüzünle anması bu hatıraları derin ve etkileyici kılar. Babası ona annesini özleyip özlemediğini sorduğunda, Japar hemen ağlamaya başlar ve ona sarılır; bu da duygularının ne kadar yoğun ve hızlı bir şekilde ortaya çıktığını gösterir. Daha sonra babasının zengin insanlar için ağır koşullarda çalıştığını görmesi de onda derin izler bırakır. Bu deneyimler, onun merhamet duygusunu ve içsel hassasiyetini daha da güçlendirir.

Hayal Gücü Gelişmiş Japar, güçlü ve canlı bir hayal dünyasına sahiptir. Zor şartlar altında bile gerçekliği kendi iç dünyasında yeniden şekillendirir. Toprak ve çamurdan küçük bir evren kurar; çamurdan ekmekler, oyuncaklar, develer, eşekler yapar ve onları canlı varlıklar gibi düşünerek onlarla oynar. Hayal gücü o kadar kuvvetlidir ki, annesini bile çamurdan yaparak onu yeniden hayatına katabileceğine inanır. Bu yaratıcı yönü, yatılı okulda öğretmenleri tarafından fark edilir. Onun nesneleri ve hayatı farklı bir gözle görebilme yeteneği dikkat çeker. Bu fark ediliş, onu Frunze'ye götürür; burada yeteneği daha da gelişir ve sonunda Moskova'da aldığı sanat eğitimiyle hayal gücü daha geniş bir ufka ulaşır.

İçe Dönük ve Düşünceli Japar derin bir içe dönüklüğe sahiptir; düşüncelerini dışa vurmak yerine kendi içinde yaşamayı tercih eder. Uzun süreler boyunca kimliğini, amacını ve geleceğini sorgular. Özellikle savaştan döndükten sonra bu içsel sorgulama daha da belirginleşir. Sessizce yürür, insanlardan uzaklaşır ve ilhamını neden kaybettiğini, gerçekten sanat yeteneğini yitirip yitirmediğini düşünür. Duygularını açıkça ifade etmek yerine, her şeyi iç dünyasında işler. Bu nedenle çoğu zaman çevresindekilere ya hiç cevap vermez ya da kısa ve belirsiz sözlerle karşılık verir. Bu durum onu derin ve düşünceli kılar. Aynı zamanda yalnızlaştırır; en yakın arkadaşları bile onun iç dünyasını anlamakta zorlanır. Atölyede resim yapamadığı gecelerde yetenek, başarısızlık ve hayatın anlamı üzerine düşünür. Ancak bu sürekli içsel sorgulama süreci, zamanla onun sanatsal yönünü yeniden bulmasına ve kendi gerçeğine yaklaşmasına yardımcı olur.

Aitike

Aitike, Japar'ın babası ve hikâyenin en önemli karakterlerinden biridir. Dayanıklılığı, fedakârlığı ve ebeveyn bağlılığını temsil eder. Yoksul ama becerikli bir adamdır; zor sosyal ve ekonomik koşullar altında, eşini kaybettikten sonra oğlunu tek başına büyütmeye çalışır. Sürekli yoksullukla mücadele ederken Japar'ın hayatta kalması ve geleceği onun için her şeyden önce gelir.

Aitike, iş ve ekmek bulmak için sürekli bir yerden diğerine gider, bulduğu her işi kabul eder; bu bazen aşağılanmayı ve reddedilmeyi de beraberinde getirir. Ancak tüm yorgunluğa ve acıya rağmen sorumluluklarından asla vazgeçmez. Hayatı zorluklarla doludur, fakat onu ayakta tutan güçlü bir ahlaki direnç vardır. Bu direnç, onu her zaman oğlu için ileriye taşır.

Adanmış Bir Baba Aitike'nin en belirgin özelliği, oğlu Japar'a duyduğu derin bağlılıktır. Tüm hayatı onun etrafında döner. Japar'ın en küçük sevinci ya da üzüntüsü bile onun için büyük anlam taşır. Sürekli olarak oğlunun geleceğini düşünür; onun sağlıklı, mutlu ve saygı duyulan biri olup olmayacağını kendi kendine sorar. Japar'ın çocukça konuşması, bazı sesleri doğru telaffuz edememesi bile Aitike'nin sevgisini daha da

artırır. Oğlu için kendi rahatlığından vazgeçmeye her zaman hazırdır. Japar su istediğinde ya da basit bir ihtiyaç dile getirdiğinde, Aitike hemen harekete geçer, yolculuğu hazırlar ve onu güvenle heybesine yerleştirir. Bu sürekli ilgi ve fedakârlık, onun ne kadar sevgi dolu ve adanmış bir baba olduğunu açıkça gösterir.

Fedakâr Aitike'nin karakterini belirleyen en güçlü özelliklerden biri fedakârlığıdır. Kendi ihtiyaçlarını, onurunu ve rahatını her zaman oğlunun ihtiyaçlarının gerisinde tutar. Rabat Kapısı'nda aşağılandığında, reddedildiğinde ya da ağır sözlere maruz kaldığında bile kendi acısını düşünmez; tek kaygısı Japar'ı açlıktan ve soğuktan korumaktır. Duvar dibinde uyumayı ya da ağır işlerde çalışmayı sorgulamadan kabul eder. Çünkü onun için önemli olan tek şey, oğlunun hayatta kalmasıdır. İş bulduğunda hiç tereddüt etmeden kabul eder; bunu yalnızca Japar için bir güvence olarak görür. Oğluna söylediği sözler bu bağlılığı açıkça ortaya koyar: Japar onun hayatının anlamı ve tek umududur.

Koruyucu Aitike'nin koruyucu yönü, özellikle Fergana'daki hasat sahnesinde açıkça görülür. Oğlu aşağılandığında ya da küçümsendiğinde sessiz kalmaz. Bahçe sahibinin Japar'a "sakat" diyerek hakaret etmesi üzerine, Aitike oğlunu kararlılıkla savunur. Onu "hayatım" ve "tek servetim" olarak tanımlar; bu, onun oğluna ne kadar değer verdiğini gösterir. Olaylar şiddete dönüşse ve kendisi zarar görse bile, Aitike'nin davranışları öfke ya da intikamdan değil, koruma içgüdüsünden kaynaklanır. Tartışmayı yatıştırmaya çalışması ve Japar'ın korkusuna odaklanması, onun hem fiziksel hem de duygusal anlamda oğlunu korumaya çalıştığını gösterir.

TEMALAR

Yoksulluk: *Hayatta Kalma* Roman, hayatta kalma mücadelesini ve yoksulluğu temel bir tema olarak ele alır. Özellikle Ekim Devrimi öncesi dönemde toplumsal eşitsizlik oldukça derindir.

Kuzey Kırgızistan'da yoksul insanlar genellikle zengin hayvan sahiplerinin yanında hizmetçi olarak çalışarak yaşamlarını sürdürür, yiyecek ve güvenlik açısından tamamen onlara bağımlı hale gelirdi. Güney bölgelerinde ise Aitike gibi insanlar benzer zorluklar içinde yaşar; hasat tarlalarında, inşaatlarda ve ağır işlerde çalışarak ancak çok az yiyecek ve barınma imkânı elde edebilirdi.

Rabat Kapıları bu eşitsizliği açık biçimde simgeler. Büyük evlerin ve korunan girişlerin bulunduğu zengin mahalleleri ve kervansarayları temsil eder. Aitike gibi yoksul yolcular burada iş ve yiyecek arar, ancak çoğu zaman reddedilir ya da aşağılanır. Buna rağmen Aitike hayatta kalmak için fırsat aramaya devam eder.

Aitike'nin sabit bir evi yoktur. Oğlu Japar, bir eşek ve bir köpekle birlikte sürekli dolaşan bir işçidir; gecelerini açık havada geçirir. Güneyin ılıman iklimine rağmen yoksullar için hayat son derece zordur. Barıksız, çoğu zaman ayakkabısız, yaralı ve acıyan ayaklarla soğuk gecelere dayanmak zorunda kalırlar.

Örnek sahne: Kokand'ın dar sokaklarında, başında sıcak ekmek dolu bir sepet taşıyan bir çocuk neşeyle dolaşır ve "Sıcak ekmek!" diye bağıırır. Uyanmış olan Japar, "Baba, ekmek!" diye ağlar.

Aitike seslenir ve ekmekçi durur, hangi ekmeği istediğini sorar. Aitike, "Bana bir tane ver," der, ardından elindeki küreği göstererek ekler: "Oğlum, param yok. Buna karşılık kaç ekmek verirsin?" Ekmekçi, Japar'ın elindeki ekmeği kapar. Çocuk ağlamaya başlar. Aitike titreyerek, "Allah rızası için biraz ekmek ver," diye yalvarır ve küreği uzatır. "Bu en az bir ekmek eder." Ekmekçi ise, "Ben fırıncı değilim, ustam var. Duvar yapabilir misin?" diye sorar.

Aitike çaresizlikle sahip olduğu becerileri sıralar: "Evet, yaparım. Kerpiç ocak yaparım, ev yaparım, eyer oyarım, iki telli saz yaparım, türkü de söylerim."

Sanat: *Güzel Sanat Yeteneği* Geleneksel Kırgız kültüründe resim gibi güzel sanatlar çok gelişmemiş ve toplumsal olarak yeterince desteklenmemiştir. Bunun başlıca nedenleri arasında güçlü sözlü gelenekler ve figüratif resme temkinli yaklaşan bazı İslami yorumlar yer alır. Bu yüzden kültürel ifade daha çok sözlü edebiyat, destan anlatıcılığı, müzik ve el sanatları yoluyla yaşatılmıştır. Resim ve görsel sanatlar ise toplum tarafından kolay anlaşılmayan ve yeterince değer görmeyen alanlar olarak kalmıştır.

Bu bağlamda Japar'ın, yani Gapar Aitiev'in sanatsal gelişimi oldukça önemlidir. Onun yeteneği gelenekten değil, eğitimden ve Ekim Devrimi'nin getirdiği tarihsel değişimden beslenir. Yeni eğitim sistemi ve kültürel kurumlar sayesinde çizim, kompozisyon ve profesyonel sanat eğitimiyle tanışır. Böylece doğuştan gelen duyarlılığı gerçek bir sanatsal yeteneğe dönüşür.

Güney Kırgızistan'da, özellikle verimli Fergana Vadisi'nde büyüyen Japar, zengin bir doğanın içinde yetişir. Sonsuz kayısı bahçeleri, üzüm bağları, akarsular ve toprağa bağlı çalışan insanlar onun hayal dünyasını derinden etkiler. Bu çevre onun ilk sanat okulu olur. Günlük hayatın içinde renkleri, hareketi ve duyguyu görmeyi burada öğrenir.

Daha sonra bu erken gözlemler resimlerine yansır. Yalnızca manzaraları değil, aynı zamanda insanların duygusal ve toplumsal yaşamını da eserlerine taşır. Böylece onun sanat yeteneği; doğuştan gelen hassasiyetin, toplumsal değişimin ve yaşanmış deneyimlerin birleşimi hâline gelir.

Örnek sahne: Çekingen bir çocuk olan Japar, sınıfın kapısında belirir ve çizimleri görmek istediğini söyler. Küçük, utangaç ama umut doludur. Öğretmen onu nazıkçe sorgular, Japar ise resim yapmayı sevdiğini ve gösterecek çizimleri olduğunu anlatır.

Sınıftaki öğrenciler merakla etrafına toplanır. Japar, basit eskizlerini kendinden emin bir şekilde gösterir. Öğretmen onun içinde farklı bir şey olduğunu fark eder. Başkaları daha önce onu önemsememiş olsa da, Japar'ın sessiz tutkusu dikkat çeker. Çocuk sessizce ayrılır, ama öğretmen onun bir gün gerçek bir sanatçı olabileceğine inanır.

Japar Aitiev – Üzüm Hasadı Sırasında (1957)

Ebevenlik: Duygusal Fedakârlık

Romanda babalık, Aitike'nin Japar için yaptığı sürekli fedakârlıklar ve zorlu koşullarda gösterdiği özenli davranışlar üzerinden anlatılır. Kokand yolculuğu sırasında Japar heybenin içinde ağlamaya başladığında, Aitike hemen durur, onu dikkatlice çıkarır ve kendi paltosundan bir parça kopararak oğlunun acıyan ayak parmaklarını sarar. Çok az yiyeceği olduğunda bile, suyu ve ekmeği önce Japar'a verir; böylece oğlunun rahatlığı her zaman kendi ihtiyaçlarının önüne geçer.

Rabat Kapıları'na giden yolda, Aitike açlık ve yorgunluğa rağmen ağır su tulumunu taşımaya devam eder, başı dönerken bile içinden sürekli "Japar için dayanmalıyım" diye geçirir. Japar'ın düşünmeden ekmeği köpeğe vermesini ise engellemez; onu sessizce izler, sabırlı ve anlayışlı bir tavır sergiler.

Onun fedakârlığı, zengin insanların Japar'a hakaret ettiği anlarda daha da belirginleşir. Aitike kendi gururu için tepki vermez, fakat oğlunun onurunu koruyarak onu "tek servetim" diye savunur. Darp edilse ya da dışarı atılsa bile yaşam mücadelesine devam eder, çalışmayı ve hayatta kalmayı sürdürür.

Daha sonra Japar'ın yeteneği keşfedildiğinde bile Aitike kapının dışında durur, içeri girmekten çekinir ve sessizce acı çeker; ancak oğlunu korumayı sürdürür. Bu sahneler, babalığı sözlerle değil; dayanma gücü, koruma içgüdüğü ve sessiz acı üzerinden gösterilen sürekli bir fedakârlık olarak ortaya koyar.

Örnek Sahne: Aitike, çocuğun annesi öldükten sonra hayatlarına başka bir kadının girdiğini anlatır. Bu kadın çok çalışkan olmasına rağmen sözleri sert ve kırıcdır. Çocuğa "uğursuz" der, kulaklarını çeker, onu döver ve sessizliğe zorlar. Çocuğun içinde yavaş yavaş bir korku yerleşir. Acı duyduğunda artık ağlamaz, sadece yüzünü saklar ve içine kapanır.

Daha sonra gelen diğer kadınlar onu dövmese bile, soğuk tavırları yine de çocuğu incitir. Çocuk sessizce ağlar ve babasından korunmak ister. Aitike tüm bunları izler ama acıyı dindiremez; bu yükü kendi içinde taşır.

Şimdi ise oğlunun elindeki küçük çamur oyuncaklara bakar. Sessiz bir gururla, bir gün onun gerçek bir usta olacağına dair basit bir umuda tutunur.

Kimlik: Kendini Keşfetme Japar'ın kimlik arayışı, onun yoksulluktan sanatsal bir öz farkındalığa doğru ilerleyen yaşamını somut sahneler üzerinden ortaya koyar.

Bu yolculuk, babası Aitike ile birlikte yiyecek ve iş aramak için çıktığı seyahatle başlar. Açlık çekerek açık havada uyuması, Rabat Kapıları gibi yerlerde babasının yaşadığı aşağılanmaya tanık olması, Japar'ın en erken kimlik duygusunu emek, yoksulluk ve sessizlik üzerinden kurmasına neden olur. Çocuk yaşta bile çevresinde olup bitenleri dikkatle gözlemler; çamurdan küçük figürler yapar ve sıradan nesneleri hayal gücüyle dönüştürür. Bunu yaparken henüz bunun kendi sanatsal kimliğinin başlangıcı olduğunu tam olarak kavrayamaz.

Yatılı okula başladığında kimliği değişmeye başlar; öğretmenlerin tahta üzerindeki çizimlerini fark etmesiyle birlikte ilk kez "görülür" olur. Natasha'nın duygusal ilgisi ve Satar'ın şaşkınlığı, Japar'ın artık sadece yoksul bir çocuk değil, yeteneği fark edilen biri haline geldiği anı temsil eder. Satar'ın onu içeri çağırması ve çizimlerinin incelenmesiyle birlikte Japar, ilk kez ürettiği şeyler üzerinden değer görmenin ne demek olduğunu deneyimler.

Frunze'de Semen Çuykov ve Abratsov'un rehberliğinde kimliği daha da gelişir. Yeşil vadilerde yürürken ve sanat üzerine konuşurken, yeteneğin eğitimle şekillendiği yeni bir dünyaya adım atar. Sınıf sahnesinde yaptığı çizimlerin diğerlerinden daha özgün bulunması, kendi görsel algısına olan inancını güçlendirir.

Moskova'da ise kimlik bir mücadeleye dönüşür. Tretyakov Galerisi'nde büyük sanat eserleri karşısında hem hayranlık hem de korku hisseder. Sanat okulunda model karşısında çizim yapamadığı ve utandığı anlarda kimliği yeniden sarsılır. Ancak Vera'nın desteği ve profesörün teşviki, onun yeniden kendine güvenmesini sağlar.

Örnek sahne: Savaştan döndükten sonra Japar artık aynı kişi değildir ve bu durum onun kimlik arayışındaki yeni bir dönüm noktası olur.

Çevresindekiler onun içinde neler yaşandığını anlayamaz. Sanki kalbinin içinde sessizce yanan gizli bir ateş vardır. Bazen ani bir öfkeyle konuşur, bazen de tamamen susarak insanlara uzak ve yalvarır gibi bakar. Ne derdi olduğu sorulduğunda yalnızca "Bilmene gerek yok" der. Bu sessizlik, içsel kimliğinin hâlâ kırılgan ve tamamlanmamış olduğunu gösterir. Arkadaşı Uzak bu değişimleri dikkatle gözlemler ve içinde daha derin bir şeylerin yaşandığını hisseder. Japar'ın aşık olabileceğini, derin bir yara taşıyabileceğini ya da ifade edemediği bir acı içinde olduğunu düşünür. Abdybek bu yoruma katılmaz, ancak Uzak onun içinde sessiz bir duygusal çatışma olduğuna emindir. Savaş sonrası bu dönüş, Japar'ın kimliğinde bir kriz anı yaratır; sanatsal zihni ile duygusal yaraları çatışır ve onu daha fazla içe dönük düşünmeye, sessizliğe ve içsel arayışa sürükler.